



Tomislav Bužančić

Split

## REKREACIJSKI CENTAR MILNA-PASIKE

### PROJEKT NEOSTVAREN OG TURISTIČKOG NASELJA S POČETKA OSAMDESETIH GODINA DVADESETOG STOLJEĆA

U europskoj zajednici samo je osam država na Mediteranu. Njihove su obale izuzetno naseljene i privlače sve više ljudi koji se stalno naseljavaju u toj zoni. Najveći broj tih stanovnika živi na pet kilometara širokoj obalnoj liniji koja je u 2000. godini bila naseljena s 430 000 000 ljudi što je 7% svjetskog stanovništva. Procjene su da će 2025. godine u tom pojasu živjeti 520 000 000 ljudi. Vrlo je malo nedirnute prirode do koje se uglavnom može pristupiti samo brodom, a čitava su obalna područja prenapućena i pretvorena u konurbacije s neprekinutim nizovima naselja.<sup>1</sup> Hrvatska, koja je među mediteranskim zemljama relativno dobro sačuvanog okoliša ulaže značajne napore za njegovo očuvanje, posebno za zaštitu obalnog pojasa i obalna područja otoka.<sup>2</sup>

Gotovo četrdeset godina prije ratificiranja Madridske konvencije na Braču je sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća započet program čuvanja obalnog područja kroz urbanističko projektiranje koje je, kao svojevrsan pilot projekt, dalo rezultate i danas prepoznatljive u prostoru otoka i njegova obalna pojasa. Brač do devedesetih nije imao značajnijih područja divlje gradnje. Njegova su naselja sačuvala mjeru i oštre granice izgrađenog područja. Kultivirani krajolik na izgrađenim i neizgrađenim dijelovima, te poljoprivrednim površinama, bio je dobro sačuvan, iako je napuštanje tradicionalne poljoprivrede i okretanje novoj turističkoj ekonomiji mijenjalo njegov izgled.

Na otoku je tada djelovalo poduzeće za projektiranje i urbanizam koje je osnovala općina. Ono je sedamdesetih radilo na pionirskim projektima očuvanja okoliša kroz proučavanje tradicionalne arhitekture, te njene primjenu u novim gradnjama. Baveći se urbanističkim projektiranjem naselja nastojale su se ublažiti posljedice nagle izgradnje iz šezdesetih. Početkom osamdesetih tu su izrađeni neki od eksperimentalnih projekata

<sup>1</sup> Prema Lisabonskom glosaru (CEMAT) konurbacija predstavlja agregaciju ili neprekidnu mrežu urbanih zajednica koje su se fizički spojile putem rasta stanovništva i ekspanzije. Ona je policentričan oblik aglomeracije. Za razliku od srednjoeuropskih područja gdje je razlog te pojave bila industrijalizacija, u mediteranskim zemljama poput Francuske i Španjolske konurbacija je zahvatila obalne pojase zbog razvoja turizma. I kod nas su se razvojem turizma uspostavile neprekinute izgrađene zone obalnog područja u blizini velikih gradova poput područja Splita s izgrađenim potezom od Trogira do Makarske.

<sup>2</sup> Hrvatska je u Madridu početkom 2008. potpisala novi protokol o integriranom upravljanju obalnim područjima Sredozemlja koji proizlazi iz Konvencije o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja iz Barcelone i uspostavlja pravni okvir za održivi razvoj i cjelovitu zaštitu obalnih područja.





*Pogled iz zraka na turističko naselje "Kaštil Jela" u Milni*



*Istočni dio Supetra, ortofoto snimak*

koji će nekoliko godina poslije definirati temeljne principe građenja na otoku.<sup>3</sup> Prvi među njima bio je neizvedeni projekt Rekreativnog centra Milna-Pasike u uvali Pasike na južnom dijelu milnarskog zaljeva. Umjesto parcelizacije širokog područja za izgradnju apartmana s tipskim kućama predloženo je razvijanje turističkog naselja (*resort*) s odlikama tradicionalne arhitekture i urbanizma. Vidljiv je utjecaj proučavanja narodnog graditeljstva na arhitekturu, a novost, koja do tada u suvremenom graditeljstvu nije primjenjivana bila je u urbanističkom rasporedu koji je racionalizirao potrošnju prostora na način kako su to radila otočka naselja nastala prirodnim rastom. Iako izgradnja turističkog naselja nije realizirana, rezultati istraživanja na tom projektu primjenjeni su u kasnijim radovima, poput turističkog mini naselja "Kaštil Jela" ili još uvijek avangardnog urbanističkog plana Istočnog Supetra, u kojem se po prvi put modernim pristupom pokušala ostvariti gusto izgrađena mediteranska jezgra naselja podignuta suvremenim metodama, formirajući ulična pročelja i trgovce, nadasve racionalizirajući s trošenjem urbanog prostora. Danas kada se u Hrvatskoj pojavljuju elitne europske projektne kuće sa svjetski renomiranim arhitektima koji pokušavaju na sličan način rješavati potrebu za skupocjenim turističkim prostorima bilo da je u pitanju hotel ili *resort*, projekt "Pasike" predstavlja dragocijeno

iskustvo koje bi trebalo pomoći da u traženju rješenja ne započinjemo od nule. Činjenica je da je specifičnost krajolika na svjetskoj turističkoj burzi roba, koju čak i strani ulagači i arhitekti prepoznaju. Ona može donijeti posebnu vrijednost novonastalim naseljima. Stoga se ovdje donosi integralan program projekta "Pasike" iz 1980. godine:

## REKREACIJSKI CENTAR MILNA – PASIKE

Područje Milne pripada zapadnom, blago brežuljkastom dijelu otoka Brača, gdje je obala razvedena u mnogo manjih i većih uvala i zaljeva. Milnarski zaljev je najveći na otoku, izvrsno zaštićen od vjetrova. Klimatske prilike ovog područja bliže su hvarskom klimatskom tipu, pa se u odnosu na istočni dio Brača odlikuju većom insolacijom i manjom količinom oborina. Blago podneblje i ljepota izrazita krajolika srednjo-dalmatinskih otoka, slika primorskog gradića Milne, priljubljena uz more nizovima dvokatnih kuća, blizina Splitskih vrata gdje se spajaju mnogi pomorski putovi čine ovaj kraj vrlo privlačnim i pogodnim za zdravlje njegovih stanovnika. Uvala Pasike u kojoj je bila predviđena izgradnja novog naselja, smještena je u jugozapadnom dijelu milnarskog zaljeva i jedna je od najljepših lokacija u okolini Milne, udaljena od naselja svega 1,5 km.

<sup>3</sup> Tomislav Bužančić, "Temeljni principi u strukturi naselja", *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 49, Zagreb 1983., str. 141-150.



Obalno pročelje rekreacijskog centra Milna-Pasike (maketu izradio Z. Viđak)

Predviđa se izgraditi naselje za povremeni boravak, kapaciteta 1170 ležaja u izgrađenim objektima i 200 ležaja u kampu za prikolice. K tome su bili predviđeni svi nužni sadržaji koji će omogućiti ugodan boravak i život obogaćen raznovrsnim sadržajima: kulturnim, umjetničkim, zabavnim, sportsko-rekreativnim.

Naselje je namijenjeno za odmor radnika i njihovih obitelji, za kolektivne odmoroškolske djece i za tzv. nastavu u prirodi, te za odmor umirovljenika. Nadalje, postojala je mogućnost korištenja naselja za održavanje različitih skupova i simpozija, stručnih seminara i savjetovanja, ili pak masovnih zabavnih kulturno-umjetničkih manifestacija. Sadržaje naselja je trebalo prilagoditi mogućnosti korištenja ne samo u sezoni nego i u predsezoni i posezoni, a smanjenim kapacitetom kroz zimsko razdoblje.

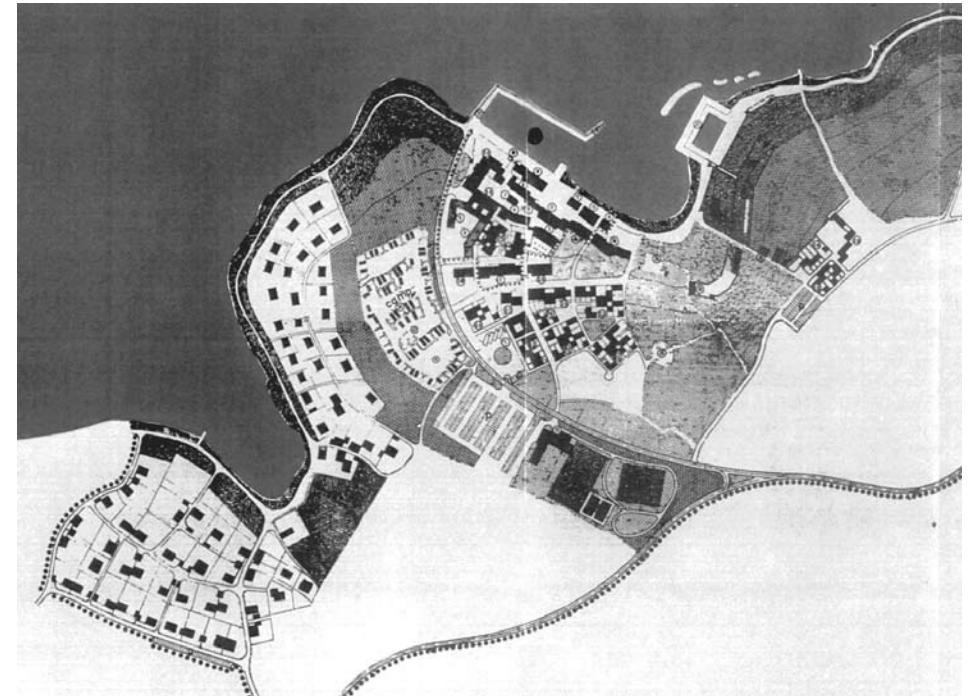
Lučica Milna-Pasike, a to je ime ovog naselja, treba imati sve uvjete koji će mu omogućiti samostalnost i posebnost, unatoč smjenama stanovnika, pruživši im najviše što je moguće u pogledu izbora i načina života.

Kako bi se postiglo fizičko i duhovno jedinstvo, kako bi se djelovalo na osjećaje njegovih gostiju, na odmor, razonodu, tjelesnu i duhovnu rekreaciju, a da istodobno naselje postigne sklad s okolicom, nužne su programske smjernice za oblikovanje i organizaciju naselja.

Prema strukturi, urbanim i arhitektonskim oblicima, naselje treba izražavati u cjelini i detaljima sveukupnost određenih značenja, koja proizlaze iz zemljopisnih, klimatskih, kulturno-povijesnih i etničkih zadanosti ovog područja.

Naselje treba oblikovati u skladu s obilježjima okoline. U tome je obuhvaćena važna prostorna, vremenska i duhovna komponenta, kao nezbježan sudionik u odgoju, rekreaciji i odmoru njegovih stanovnika.

Okupljanje i zbližavanje ljudi, kao njihovo zajedničko djelovanje, važna je funkcija naselja. Tome valja pridodati dobru suradnju s okolnim pučanstvom i razmjenu kulturnih vrijednosti.



## LEGENDA

	STAMBENI OBJEKTI	19-20 V	VAHT-CLUB
	OBJEKTI S JAVNIM PRIZEMLJEM	22	BAZEN
	OBJEKTI DRUŠTVENOG SADRŽAJA	23	ZATVORENI SPORTSKI OBJEKT
	SERVISI - POGONSKI OBJEKTI	24 Camp	CAMP PRIKOLICE
1 Rc	RECEPCIJA	25	POSTOJEĆI LJETNIKOVAC
2 (NP)	KUGLANA	26	GUSTIRNA
4-5R (NP)	POLIVALENTNA DVOPANA	27	DIZALICA ZA ČAMCE
5R (VP)	RESTORAN	28	SVJETIONIK
6R	RESTORAN - SAMOPOSLUGA	29	SPORTSKA IGRALIŠTA - KOŠARKA, ODOBJKA, TENIS
7	MUZIČKI KUTAK	30	SPORTSKA IGRALIŠTA - BOČALIŠTE, STOLNI TENIS
8 (NP)	OTVORENA TRŽNICA		MINI GOLF
9 (P)	AMBULANTA - SKLADIŠTE BROD OPREME	P	PARKIRALIŠTE
10	UKRASNI PILON		LUČICA
11 (NP)	SAMOPOSLUGA		GLAVNA CESTA MILNA-RAŽANJ
12 (P)	CAFFE-BAR, DORUČKOVAONICA, PIZZERIA		OPSKRBNJE I PJEŠAČKE PROMETNICE
13 (P)	DISCO-CLUB	TS	TRAFOSTANICA
14 (P)	SLASTIČARNICA		PLAŽNE I REKREACIONE POVRŠINE
15 (NP)	BOTIQUE, BIŽUTERIJA, KNJIGE, ČASOPISI		ZASTIĆENE BOROVE ŠUME
	PAPIRI FOTOGRAFIJE		UREĐENE PARKOVSE POVRŠINE
17	TAVERNA		GRANICA ZAHVATA
			JEZGRA NASELJA

Urbanistički projekt, plan namjene površina rekreacijskog centra Milna-Pasike





*Pogled na maketu rekreacijskog centra Milna-Pasike (maketu izradio Z. Viđak)*

U dobro oblikovanoj jezgri naselja stvara se unutrašnja koncentracija. Potrebno je postići najpovoljniji razmještaj prema okolici (zaseoci, susjedna naselja, komunikacije, humanizirani pejzaž i dodir s prirodom u cjelini).

Sveukupnost sadržaja, tj. rekreacije, zabave i rada treba predstavljati obogaćenu (idealnu) sliku normalnog života. U toku boravka svatko se može baviti onim što ga inače zanima i radije u životu, ali u prilikama koje su bolje od uobičajenih. Značenje odmora na taj način dobiva širu i dublju dimenziju, jer se ne temelji samo na suncu i moru, dokolici, zabavi ili sportu. Boravak valja obogatiti raznovrsnim aktivnostima koje mogu biti hobi ili rad, stručno usavršavanje, sudjelovanje i vježbe u sportu i sportskim igrama, bavljenje glazbom, slikarstvom i drugim umjetnostima, prisustvovanje ili udio u raznim zabavnim, kulturnim i umjetničkim priredbama, itd.

Jednom riječju, naselje treba živjeti “normalnim” životom, ali u uvjetima koji pružaju mnogo više od normalnog.

## URBANA STRUKTURA

Prema provedbenom urbanističkom planu naselje se sastoji od jezgre, stambenog perifernog dijela i posebnog zaseoka (tj. manje ruralne kompozicije istočno od naselja). Uz ovo se priključuje i auto-camp za prikolice kao posebna cjelina, sportske i rekreativne površine, parkovi, plaže i čitav krajolik koji okružuje naselje. Visine objekata su različite, pretežno katne i dvokatne. Zgrade sa dva kata su u jezgri i uz more, dok su katnice i nešto prizemnica u perifernom stambenom dijelu.

Jezgra je smještena uz obalu i uz zapadnu stranu naselja. To je središnji gradski prostor s najvažnijim sadržajima. Kao poseban dio može raditi samostalno (npr. u toku zime

– jer je opremljen centralnim grijanjem). U prizemljima su prostorije za zadničke usluge:

- opskrba (samoposluživanje, tržnica, male trgovačke radnje)
- ugostiteljske radnje (restorani, kavane, slastičarne)
- objekti društvenog i kulturno-umjetničkog značenja (polivalentni prostor, muzički kutak, disco, vidikovac)

Uz važne funkcije jezgre nadovezuje se servisno pogonski dio: gospodarski centar sa skladištima i kuhinjom, kotlovnica, praonica i glačonica, radionice, garaže i skadište opreme. Interpoliraju se između glavne pristupne ceste i objekata koji poslužuju uz minimalno ometanje bilo koje funkcije naselja.

Središte naselja sačinjavaju dva trga. Oko jednog su okupljene kulturne aktivnosti, a oko drugog trgovine. Pješačke ulice, kale i trgovi komuniciraju s društvenim prizemljem jezgre i stvaraju jedinstveni prostor. To je natkriveni i nenatkriveni interijer naselja bogato, raznoliko i osebujno opremljen.

Gornji katovi su stambeni (osim kod restorana).

Nekoliko je objekata i sklopova u jezgri sa posve stambenom funkcijom.

Stambeni periferni dio – u stambenom dijelu prevladavaju katni objekti i sklopovi. Stambeni objekti imaju uobičajeno rješenje kolektivnih zgrada s manjim jedinicama stanovanja.

Stambeni sklopovi u kojima je smještena većina ležajnih kapaciteta predstavljaju osuvremenjenu verziju jednog sustava pučkog građenja s područja dalmatinskog krša. Stiliziranjem kamenih gomila formira se sačasta struktura dvora i objekata, koja omogućuje miran boravak većem broju ljudi na malom prostoru. (Svakome komadić neba i zemlje!)

Većina stambenih jedinica u sklopovima riješena je u dvije razine.

Zaselak s istočne strane naselja odijeljen velikim, prije uređenim perivojem s egzotičnim drvećem, predviđen je da bude ruralnog karaktera, riješen poput stambenih sklopova.

Zaselak je na višoj koti na obronku. Iz njegova središnjeg dijela, prostrane pjace – vidikovca, otvara se pogled na milnarski zaljev, Splitska vrata i morsku pučinu.

Zaselak nije velik (samo 150 stanovnika), ali je u dimenziji čitavog naselja vrlo važan, jer snažno prožima okolni prostor.

Auto-camp je stalno naselje automobilskih prikolica, kapaciteta 200-220 ležaja.

Težnja da se oblikuje novo naselje skladno s bračkim ambijentom i njegovom bogatom graditeljskom tradicijom, postavilo je vrlo teške uvjete za priključenje takvog sklopa metalnih industrijskih proizvoda. Zadatak je riješen sustavom kamenih suhozida, koji svojim vijuganjem poništavaju dojam ranžirnog kolodvora i stvaraju izvorne, vrlo maštovite prostore za individualno korištenje, žive i originalne kompozicije za društveni život, a svojom paleolitskom asocijacijom originalnost koja može postati popularna.

Centralni društveni prostor auto-campa u analogno zamišljenim zidanim oblicima sadrži buffet u poljskoj kućici – trimu, podij za sjedenje, glazbu i ples, prostor oko otvorene vatre, sanitarni čvor. Na ulazu je čuvarova kućica i trim (čemerica, bunja) kao simbol naselja.

Luka. To je tipičan motiv koji cijelom naselju daje karakteristično značenje i mnogostruko određuje njegove funkcije. Lukobran zatvara dio luke i omogućuje privez malih brodica, čamaca i jedrilica. Ovo je ujedno vez za izletničke brodove i jahte, te pristup naselju morskim putem.

Na kraju lukobrana je svjetionik.

Sportsko rekreativne površine – sport je posebno važan. Naglašeni su sportovi na moru: plivanje, jedrenje, veslanje, vaterpol i ronjenje, koji su vezani uz plivački bazen, plaže i lučicu. U toj su zoni i sportovi bliži svakodnevnoj igri i razonodi: bočanje, stolni tenis, mini-golf. Automatska četverostazna kuglana smještena je uz samu jezgru naselja. Sportovi i sportske igre koje traže šire ravne terene smješteni su s južne strane izvan naselja: tenis, košarka, rukomet i odbojka. U sklopu ovog sportskog kompleksa je zatvoreni objekt sa streljanom, prostorijama sportskih društava, svlačionicom, garderobom i sanitarnim čvorom.

Za dječju igru predviđen je manji bazen uz plažu, nekoliko terena za badminton i uređeni prostor u borovoj šumi parka za igru najmlađih.

Raspored sportskih objekata pojačava kretanje i živost glavnih prometnih osi naselja.

Parkovi i pejzažne površine – u srednjem dijelu uvale Pasike, tj. u docu nalazi se borova šuma i uređeni park s pristavama zidanim u kamenu. Ovaj je prostor PUP-om Milna – Pasike sačuvan, pa se predviđa oživljavanje ovog zelenila tekućom vodom. Dio perivoja već danas ima neka egzotična obilježja. Uređenjem se može naglasiti ta posebnost, budući da zaštićeni dolac omogućuje uzgoj raznovrsnog suptrropskog i tropskog bilja.

Uz rubove naselja raste mlada borova šuma, koja povećava vrijednost svih plažnih površina. Ove šume valja i dalje njegovati.

U okolini naselja vrijedne su poljoprivredne površine gdje je moguće vrlo intenzivno gospodarjenje. Moguće je da se izgradi gospodarski objekt s farmom. To s jedne strane ima praktično značenje u opskrbi naselja svježim proizvodima, a s druge strane izvanredno povoljno djelovanje na goste – kao atrakcija i ostvareni kulturni domet. Ovaj sporedni efekt i mogućnost koju pruža priroda (vinogradi, plantaže mediteranskog voća, farma) može s vremenom postati važan element privlačnosti naselja i izvanredan poticaj unapređenju svega područja. Potreba za stalnim osobljem za održavanje ovog gospodarskog imanja, naselju daje novu vrijednost.

Promet u naselju odvija se tako da svi automobili ostaju izvan naselja, a pješačko se kretanje što više usredotočuje u određene tokove.

Automobilska cesta širine 5,5 m vodi do ruba naselja (parkiralište, recepcija).

Opskrbni ili urgentni promet moguć je unutar naselja do mjesta koja zadovoljavaju ove potrebe.

Obala je glavna os naselja i glavni smjer zanimanja. Okomicom na obalu povučena je druga os uz koju su smješteni najvitalniji sadržaji i u koju se slijevaju svi smjerovi. Ljudi se šecu stazama, suženim trgovima, ulicama, kalama i natkrivenim prolazima.

Glavni je pristup naselju s južne strane, gdje je smještene recepcija i veliki parking za oko 200 automobila. No moguć je također i pristup brodom do priveza na valobranu.

## UREĐENJE ŽIVOTA I BORAVKA U NASELJU

### *Stanovanje*

Sve stambene jedinice imaju vlastiti kuhinjski blok i sanitarni čvor.

Kod dvo(tro) ležajnih stanova dio spavaće sobe služi kao boravak. Kod četvero(petero) ležajnih stambenih jedinica jedna je prostorija spavaća, a dnevni boravak je također kombiniran.

### *Opskrba*

Za potrebe svakodnevnih opskrbe namirnicama i sitnijim potrepštinama predviđene su manje trgovačke radnje, samoposluga, tržnica, kozmetika i apoteka. U jednoj od trgovina previđa se i boutique kao ljetni eksponat škole za primjenjenu umjetnost. U naselju je također moguće nabaviti razne potrepštine vezane uz kupanje, ribolov i druge sportove.

Društvena prehrana je moguća u dva manja restorana, jedan s posluživanjem, drugi sa samoposluživanjem. Osim toga u zaseoku je predviđena taverna s lokalnim specijalitetima. Doručkovaonica, mliječni restoran, pizzeria, slastičarna, cafe-expreso i sanck-bar su na potezu trg – obala. Priprema hrane i opskrba naselja živim namirnicama vrši se preko gospodarskog centra.

Predviđene su također raznovrsne uslužne radnje kao npr. frizersko-pedikerska, kemijska čistionica, praonica i glačionica.

Za zaštitu zdravlja na obali je locirana i ambulanta opće prakse s priručnom apotekom.

### *Kulturno-umjetnički i zabavni život*

Težnja je da se postigne raznolikost i dobar kvalitet, te velik izbor različitih oblika društvenog, zabavnog, kulturnog i umjetničkog života.

Uvjete za ovo stvaraju brojni objekti. Važan je usporedni moment društvenog života - struktura dvora koji omogućuju sastajanje obitelji, omladine ili djece.

### *Ples i zabavna muzika.*

Predviđene su tri lokacije u naselju:

- disco klub na središnjem dijelu obale, riješen kao samostalni objekt, izoliran od okoline, glazbeni kutak. Mali objekt ukopljen u arhitekturu trga. Svrha je okupljanje muzičkih amatera i dobrovoljne izvedbe, klavir, pjevanje u društvu, klape, itd.

- kavana s plesnom terasom.

Ovome treba pribrojiti vrlo atraktivno mjesto u auto-kampu, centralni društveni prostor, koji je predviđen za okupljanje omladine.

Prostori za kulturne manifestacije na otvorenome:

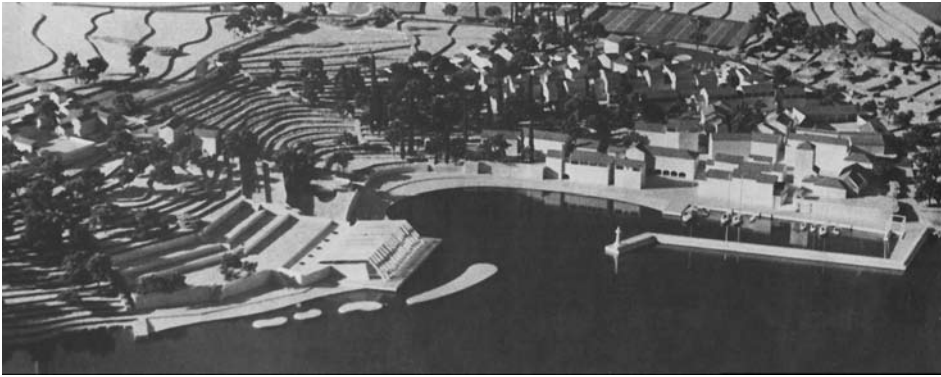
- središnji trg u naselju ("Kameni trg") za javne priredbe, kazališna gostovanja i muzičke priredbe naplov gustirne. Ovaj zelenilom okruženi romantični prostor može poslužiti kao spontano sjelo omladine u večernjim satima.

### *Postojeći objekt.*

Ljetnikovac predviđen je za sastajanje starijih. To je miran prostor s terasom u sjeni borove šume; povučen, ali s pogledom na plažu. U toku dana roditelji su u dodiru s djecom koja se igraju na plaži, a u tišini večeri ovaj objekt daje mogućnost raznovrsne rasonode.

### *Sportske aktivnosti i rasonoda.*

U planiranju sportskih aktivnosti data je prednost sportovima koji su vezani uz more. Luka sa svojim jedrilicama i čamcima stvara živopisan ugođaj primorskog mjesta i pobuđuje interes prema pomorskim zanimanjima. U lučici ima oko 40 vezova za čamce i jedrilice. Pod terasom bazena moguće je izvesti hangar za čamce. Bazen je 33,3 m velik pa se može koristiti za vaterpol i plivačka natjecanja. Privremeno se gradi otkrivena mogućnošću naknadnog natkrivanja.



*Maketa naselja Milna-Pasike s pogledom na luku i sportsko-rekreacijski centar*

Ovim objektima su obuhvaćeni glavni vodeni sportovi: plivanje, veslanje, jedrenje i vaterpolo. Moguće je organizirati treninge i tečajeve plivanja, ronjenja, jedrenja i sl.

U drugu grupu sportskih igara koje su locirane bliže plaži ili naselju pripadaju: bočanje, mini golf, stolni tenis i kuglanje. Na istočnom obronku uvale Pasike predviđen je veliki, terasasto uređen plažni prostor, koji uz dokolicu i sunčanje omogućuje praćenje različitih igara.

Na ravnom terenu, platou s južne strane naselja predviđeni su tereni za tenis, odbojku, košarku, rukomet, tjelesno vježbanje i cross, što je posebno važno radi mogućnosti održavanja kontinuiteta vježbi aktivnih sportaša.

Kao posebnu vrijednost navodimo rješenja stanovanja koja daju mogućnost za razne individualne potrebe i zanimanja. Nekoliko stambenih jedinica imaju atelier (za slikare, fotografe, kipare) ili mogućnost muzičke pripreme (klavir). I ove aktivnosti unose svoju vrlo živu komponentu u naselje.

Na određenim površinama i dvorima moguće je bavljenje cvjećarstvom. Na poljoprivrednom gospodarstvu i farmi mnogi će naći svoje zanimanje i učešće. To isto važi i za radionički kompleks za održavanje objekata i brodova, što mnogima može značiti vrlo privlačan hobi.

U našim suvremenim napetostima i trci koju nameće život, ovo naselje pruža svestrane mogućnosti, sazdano je od najboljih iskustava koja nam je u nasljeđe ostavilo ovo podneblje sa svojim običajima koji se pomalo gube, a treba nam pružiti ne samo trenutke istinskog odmora već i komad vlastitog života koji u njemu trebamo potražiti.

## ZNANSTVENI ČLANCI